

V R T E C .

Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“. ::

Štev. 4.

V Ljubljani, dne 1. aprila 1908.

Leto 38.

Na cvetno nedeljo.

Leskovk enoletnih, ravnih
nalomimo v logu,
jih v snopiče povežimo,
da bo všečno Bogu!

Po bršljana, po bodičja
v gozdič pohitimo,
ga na leskove snopiče
lepo navežimo!

Oh, in ptice lastovice,
ve na jug zletite!
Nam zelenih oljčnih vejic
brzo prinesite!

Pa v snopiče oljčne veje
bomo nataknili,
da nas blagoslovi v hramu
božjem Kriste mili.

Božji hram kot tiha oljčna
takrat bo planina,
kot Getsemani, ki čaka
božjega Trpina.

Sem iz dalje mirno jaha
reven na žebeti —
Oj, hosana! — zaorimo
vsi takrat mu vneti.

Mokriški.

„Naš Andrejček.“

Spisal Ivan Podboj, župnik.

do je bil ta Andrejček? Moj srčnoljubljeni nečak in birmanček, najstarejši sinko brata Andreja. Zato je tudi pri sv. krstu dobil očetovo ime. Oče ga je bil že kar vnaprej odločil za svojega naslednika v gospodarstvu in obrtu. Ljubljanska realka, v katero ga je bil dal oče v šolo, naj bi mu bila dodala toliko vednosti, kolikor jih je treba človeku na obširnem gospodarstvu v zvezi z obrtom in trgovino.

I. Lepo lice. Andrejček je bil ljubljenec svojih staršev. Oče je stavil nanj vse svoje nade, vsak pogled nanj mu je osladil srce; s ponosom se je oziral nanj, z veseljem zbiral imetje, da bi sinu zapustil lep dom in zagotovil sijajno prihodnjost. Kaj pa šele mamica? Vsa zamaknjena je bila v to svoje dete, ki je bilo njej povsem podobno — kakor izrezano iz nje po licu in srcu. Videl sem po svetu na raznih krajih lepih, prijaznih otročičev; toda takega nikjer, kakor je bil naš Andrejček. Kajpada je bila vsa ta vnanja ljubeznivost le mračen odsvit dušne lepote, ki je dičila tega izrednega otroka. Beseda, katero je izrekel tam v ribniški dolini oče o svojem otroku, ki ga je izmed vseh najbolj ljubil: „Imeli smo več otrok, pa eno samo dete,“ — ta izrek je pač v polni meri veljal tudi o našem Andrejčku. Vse ga je rado imelo, vsa Ribnica je bila vanj takorekoč zaljubljena. Kjerkoli se je pojavil „Cénetov Andrejček“ s svojim zvonkim glasom in veselim smehom, je potegnil nase vseh oči in srca, vsakdo ga je navoril in kaj povprašal. Kamorkoli je prišel — ali peškorakom ali na biciklju, ki ga je znal na splošno občudovanje raznovrstno vrtiti in obračati, — je bilo hipoma vse okrog njega.

Dovršivši ljudsko šolo v domačem trgu je stopil Andrejček v ljubljansko realko. Tudi tukaj si je naglo pridobil srca svojih sošolcev ter vzbudil pozornost gospodov profesorjev.

In ta zlati otrok, lep kot razcveta lilija, prijazen kot mlada zora, je moral umreti. Dne 14. junija l. 1905. smo ga položili v hladno zemljico. Pokopan je na skupnem grobišču Cenetove rodbine. Ličen, majhen spomenik mu je dala postaviti ljubeča mamica. Še nikdar se nisem vozil v svoj rojstni kraj s tako bridkim, v dno zadetim srcem; še nikdar nisem pretakal tako žarkih solz, kakor na Andrejčkovem pogrebu. Starejši duhovnik, ki v letih duhovske službe obišeče toliko bolnikov in stoji ob strani umirajočim; ki toliko mrličev spremi do odprtega groba; ki čuje milotužne vzdihljaje in vidi neštete solze zapuščenih sirot — se nazadnje privadi tem prizorom, in njegovo srce rado izgubi mehkobo sočutja. A v tem slučaju vsaj jaz nisem mogel zatreti čutov; nisem mogel ustaviti gorkih solz — tekle so vseskozi doma, ko sem prejel drobni, črnoobrobljeni listek od Andrejčkove

mamice; tekle so v železničnem vozu, zlasti pa na Cenetovem domovauju, kjer je ležal mrliček, kakor iz najfinejšega voska izdelan kip — rahlo telesce, iz katerega je izletela duša naravnost gori v zbor najčistejših duhov.

Ko sem ugledal angelsko-lepega mrlička in ga pokropil, se mi je porodila misel: „Ne, ti nisi bil ustvarjen za malovredni svet, ki je poln spotike in pohujšanja! Škoda bi bilo tvoje blage, brezmadežne dušice, ako bi jo bil otemnel en sam dih hudobije. Vzel te je Bog, ker te je hotel odmakniti vsakteri nevarnosti in te ohraniti nedolžnega.“

Že takrat — o priliki Andrejčkovega pogreba — sem sklenil, da podam mladim čitateljem „Vrtca“ kratek življenjepis o Andrejčku Podboju — tako se je pisal — a ležal je do danes med drugimi spisi. Ne zdelo bi se mi prav, ko bi pustil te vrstice nepriobčene.

Naj tedaj opišem Andrejčkove čednosti, kolikor so mi znane iz dobe mojih kratkih obiskov slavne rojstne hiše Cenetove.

II. Lepa duša. V prvi vrsti moram pohvalno omeniti Andrejčkovo veliko ljubezen do staršev. Nikdar jih ni razžalil, nikdar jim ugovarjal ali se kujal — kakor delajo mnogi

opomin vselej dovolj, da je precej nehal, kakor bi odrezal, ter je pritekel prosit odpušcanja.

Druga lepa čednost, ki je dičila Andrejčka, je bila njegova odkritosrčnost. Nezmožen je bil laži, zvijače in hinavščine. Njegova mati mi je rekla: „Nikdar ga nisem ujela na najmanjši laži; vse je priznal naravnost in povedal odkrito, celo v takih rečeh, kjer bi se bil lahko bal graje in ukora.“ Prej bi bilo solnce palo z neba, kot Andrejček izustil laž. Ali ni to nekaj posebnega? Otroci si radi pomagajo z lažjo, zlasti kadar so v zadregi. Pa to si zapomni, draga mladina, da so lažniva usta gnusoba pred Bogom, in da je vsak lažnivec malovreden človek. Kdor se navadi lagati, zaide

trmasti otroci, pozabivši, da so starši božji namestniki in deci največji dobrotniki na svetu. Andrejčku sta bila ate in mama najdražji bitji na svetu. Nagovarjal jih je z besedami, ki so izražale brezmejno ljubezen, in s sladkim objemom je ateja in mamo stiskal k sebi. Če bi bil kdaj v otroški razposajenosti učinil kaj neprimernega, je bil očetov pogled in materin

tudi v druge napake, in čimdaljebolj izgublja strah pred grehom. Laž je prvi korak v hudobijo. To je tako gotovo, kakor dvakrat dva štiri. Rajši umreti, kakor izreči laž. Poznal sem gospoda visokega rodu, grajščaka, ki je imel vse polno služabnikov. Ker je imel blago srce, je lepo ravnal z njimi; le lažnivca kratkomalo ni trpel pri hiši. Če je zasačil koga, da se je zlagal, drugi dan se je moral pobrati.

Da je bil tak deček kot Andrejček tudi resnično pobožen in bogoljuben, kdo bi mogel o tem dvomiti? Vestno je opravljal jutranjo in večerno molitev. V hipu je snel čepico z glave, ko je zazvonilo „avemarija“, pa molil na glas družini — in kar moram pred vsem drugim omeniti: vselej je Andrejček v šolo grede smuknil v cerkev, počastit Zveličarja v najsvejšem Zakramentu. Koliko je šolarjev, ki bi v tem oziru posnemali Andrejčka? Dirjajo pokriti mimo cerkve, ne da bi se spomnili, da prebiva tako blizu njih največji prijatelj. — Zveličar v posvečeni hostiji je kakor magnet to redko dete vlekel nase. Ni pa Andrejček svoje pobožnosti razodeval, celó skrival jo je; natihoma pa je plamtel v njegovem detinsko-nedolžnem srcu ogenj ljubezni do Jezusa. — Skrbno se je pripravljal Andrejček na sprejem sv. zakramentov, posebno na željno pričakovano prvo sv. obhajilo. Ko so mu podali v zadnji bolezni sv. olje, je zašepetal mamici na uho: „Mama, glejte srečo: štiri zakramente sem že poprej prejel; zdaj pa še sv. poslednje olje.“ Navadil se je Andrejček tudi ministrirati in je s ponosom stregel pri sv. maši stricu Janezu župniku, kedar je prišel v Ribnico. Pri sv. maši streči je angelsko opravilo in kar največ šolarjev naj bi se temu priučilo. — Prepričan sem, da je Andrejček pri sv. krstu zadobljeno milost božjo ohranil do smrti, da strupena sapa greha ni dihnila vanj, da še vedel ni, kaj je greh. O, blagor otroku, ki se že prva leta tako prisrčno Boga oklene! Njegovo življenje bo tudi pozneje teklo po pravem tiru, sv. vera mu bo kot prijazna zvezda svetila in kazala pot, ki drži v nebo.

Pa ne da bi kdo mislil, da je bil Andrejček pust, dolgočasen, čmerikast otrok. Ravno nasprotno: zmiraj je bil vesel, poskočen in šaljiv, seveda v mejah dostojnosti. Če so otroci želeli nedolžno poigrati se, hajdide — Andrejček je bil prvi zraven, njih voditelj in reditelj. Užival je nekak ugled med vso mladino, ki se je veselo zbirala okoli njega. Izkratka: naš Andrejček je bil tak otrok, da se je zemlja radovala pod njim, koder je hodil.

Kaj pa v šoli? Kako se je pa tukaj nosil in napredoval? Tako, da je vse tovariše prekosil. Prirojeni talent, ki ga je od Boga prejel, je združeval z veliko pridnostjo in natančnostjo. Ko je prišel Andrejček iz šole, je bila zmiraj prva njegova skrb spisati nalogo. Še k jedi se je nerad usedel, dokler ni bila dovršena naloga. Ne priganjati, temuč odganjati ga je bilo treba od učenja. Ravno tako se je za druge šolske predmete pripravljaj marljivo in vestno. „Vestno“ pravim; ta izraz pomeni, da je imel Andrejček nenavadno tenkočutno vest, ki ga je izpodbujala, da je izpolnjeval vse otroške dolžnosti, bodisi do Boga in Cerkve, bodisi do staršev, bratov in sestríc ali do šole in učiteljev. Njegovi učitelji na ljudski šoli v Ribnici so se izrazili o Andrejčku: „To je naš prvi šolar takó glede talenta kakor

glede pridnosti in vedenja, ponos vsega šolskega zavoda. Ribniška šola že davno ni imela tako izredno nadarjenega učenca. Ničmanj se ni odlikoval Andrejček v Ljubljani na realki, dasi je bil komaj eno leto na tem zavodu. S svojim ljubeznivo preprostim nastopom, z blagomilim značajem in nedolžnim obrazkom, pa s svojo pridnostjo se je hipoma prikupil vsem. Ko je prišlo žalostno naznanilo njegove smrti v Ljubljano, je ravnatelj c. kr. realke dr. Rud. Junovicz v imenu vsega profesorskega zbora izrazil sožalje Andrejčkovim staršem in v lepih besedah povedal, kako je vsem žal, da je zavod izgubil tako ljubeznivega in odličnega dijaka.

III. Lepa smrt. Umrl je Andrejček po daljšem bolehanju doma pri starših. Zdravniki niso našli zdravila proti potuhnjeni, počasi razjedajoči njegovi bolezni. Rahlo, nežno telo ni moglo odbiti krutega napada. V molitvi in v pogledu proti nebu je našel Andrejček srčnost in vdanost v težkih dnevih bolehanja. V naročju mamice, s katero sta si bila tako dobra, je izdihnil svojo nedolžno dušico. Ni šla mama od njegove postelje — njena mehka roka je božala miljenčka, dokler ni nehalo utripati njegovo srcece. Koliko je mati pri tem trpela, ve sam Bog. Kajti resnica je, da ni ta bolan, ki leži, ampak ta, ki sedi pri bolniku, iz mehkega materinega naročja se je Andrejček preselil — ovenčan s krasnim vencem nedolžnosti in vseh otroških čednosti — v še slajše naročje svojega Stvarnika. Zaprl je oči, da jih zopet odpre svitu nepopisne slave v vekovečnih nebesih.

Njegova smrt je bila grozen udarec za očetovo in materino srce. Zlasti oče se ni dal dolgo utolažiti. Precej časa je trajalo, da je voljno daroval Bogu zahtevani dar in pokazal, da mora biti pokorščina do svete božje volje močnejša kot ljubezen do otroka. Pa v kupo bridkosti je kanil Bog staršem vsaj to kapljo tolažbe, da so ljubljenu otroku sami stregli v zadnji bolezni; da so mu sami zatisnili oči; da počiva v domači blagoslovljeni zemlji v družbi rajnih sorodnikov.

Svet ima navadno za veliko nesrečo, če gre kdo zgodaj s sveta. V luči sv. vere pa se smrt presoja vse drugače. Sv. pismo pravi: „Mlad je dokončal, pa dosegel veliko let; ker je njegova duša Bogu dopadla, zato je pohitel, vzeti ga iz srede hudobije.“ V kraljestvu božjem se človek presoja po duševni zrelosti, in leta se ne štejejo, marveč tehtajo. „Življenja brez madeža je visoka starost.“ „Um človekov velja za visoko starost.“

Starši našega Andrejčka naj Boga hvalijo, da imajo pri Njem spravljen svoj najdražji zaklad, svoje najljubše dete. Pa naj odslej vso skrb obračajo v krščansko vzgojo ostalih otrok, da nobenega njih ne potegne s seboj veri sovražni tok sedanje dobe; ampak da vlada v Cenetovi hiši krščansko življenje prednikov naprej in naprej, dokler poslednji tega rodu ne razpade v prah.

Stric Janez se pa pri vsaki sv. maši spominja dušice svojega nečaka in birmančka, čeravno je — po sodbi človeški — zveličana in ničesar ne potrebuje. Pač pa striček želi njene priprošnje v težkem poklicu in v sedanjih boleznih, ki ga prej ali slej združi z Andrejčkom v deželi večnosti.

Bolnik.

Bolan leži, težko bolan,
na posteljico prikovan —
in skozi okno belo zrè
in up sladak v srce mu vrè.

Že žarki topli vstajajo,
in sneg in led že tajajo —
oj kmalu, kmalu vesna zlata
potrkala bo spet na vrata!

Oj, pa takrat iz gorkih tal
ob cvetu cvet bo spet pognal!
Oj, pa takrat krilatcev spet
prišlo bo trume žvrgolet!

Oj, pa takrat bo zdrav, vesel
na trato loko spet hitel!
Čez hrib odpihal mraz bo jezen
in z zimo bo odšla bolezen.

Blagoje.

Naš umni dedek.

Kar nekaj manjka v družini, če ni pri hiši dedka ali babice, strička ali tetke. Nikogar ni, ki bi zabaval in kratkočasil zibelki odraslo otročad. Oče in mati imata vedno dovolj posla z drugimi opravki pri hiši, živini ali na njivi, travniku in v gozdu — no, tam so jim pa igreželnji otroci le v nadlego in napotje, dedek ali striček, babica ali tetka so pa nalašč za take male nagajivčke.

Pri Rakovih je bilo otrokom prijetno. Imeli so dedka, in še kakega dedka! Takega niso imeli daleč naokrog — no menda nikjer.

Rakov dedek so bili namreč podobar. V mlajših letih, pa tudi pozneje so izvršili mnog kip križanega Zveličarja. Skoro vsi, ako ne prav vsi, kar jih je bilo v celi župniji in še daleč naokrog, so prišli izpod dedkove roke. Pa tudi kipi raznih svetnikov in svetnic božjih v znamenjih in kapelicah, so prišli iz delavnice Rakovega dedka.

„Rak sem,“ so dejali ded nekoč, ko so bili še gospodar, „pa nimam rakovih ščipalnic. Le čakajte, naredim eno, da se ne bo zastonj reklo pri nas pri Rakovih.“

Izrezljali so velikanskega raka. „Saj sem tudi jaz velik,“ so dejali. Temnozelenkasto so ga pobarvali in pribili ga nad hišne duri.

Vsakdo se je nasmehnil, ko ga je opazil na durih, in si je mislil: „Rakov oče jo pa že uganejo, da je komu podobno.“

„Vsaj lahko ve, v kateri luknji tičim, kdor me išče,“ so odgovorili hihitaje Rakov oče.

Sosedje so radi obiskovali Rakovega očeta, hodili so naročevat in iskat vsakovrstne križe in kipe.

Razen glavnih nebeških priprošnjikov, katerih podobe se dobe v vsaki hiši, so imeli pri Rakovih še nekaj posebnega. Rakov oče so namreč izrezljali vsakemu v domači družini njegovega nebeškega patrona ali zaščitnika. V prvi vrsti sebi sv. Andreja z velikim križem, materi sv. Ano z malo Marijo, svojemu sinu sv. Valentina v mašniški opravi z bolnikom pri nogah.

svoji sinahi pa sv. Nežo z ovčico in naposled še svojim trem vnukom: Marijici Brezmadežno Devico, stoječo na zemeljski obli, pod nogo peklensko kačo z jabolkom v strupenem gobcu. Jožku spet sv. Jožefa z nebeškim Detetom v naročju, in Lojzku sv. Alojzija z belo lilijo v roki.

To so bili pa tudi zadnji svetniški kipi, ki so jih izvršili Rakov oče — no pa tedaj so bili že nekaj let Rakov dedek.

„Ne gre več, se mi preveč tresejo roke,“ so potožili večkrat. „Neče se več gladko odrezati; pa tudi za poslikanje mora biti roka varna.“ No kaj, saj tudi naročil ni bilo skoro nič več. Ljudje so se navadili bolj na mestno delo in se jim je zdela umetnija Rakovega dedka preveč okorna in predomača.

Povrh pa tudi ne bi bili utegnili Rakov dedek še kaj resnega mojstriti, ker so imeli vedno dovolj opravila z domačim drobižem. Zjutraj že, ko so skobacali iz postelje mali paglavčki, je bilo treba opraviti z njimi jutranjo molitev. Dedek so jim morali pomagati. Spravili so vsakega na kolena pred njegovega patrona, sami pa pokleknili pred sv. Andreja poleg križanega Zveličarja in odmolili z otročiči vse molitvice, kar so jih znali na pamet — in kratka ni bila ta molitev. Istotako so zbrali spet zvečer v mraku malo družbico k večerni molitvi. Čez dan pa so radi pripovedovali zgodbe iz življenja svetnikov in razlagali, kaj pomeni kača pod Marijinimi nogami, kaj jabolko v njenem gobčku, zakaj ima sv. Jožef nebeško Dete, s kako pravico sv. Alojzij belo lilijo, govorili so o trpljenju sv. Andreja, apostola Gospodovega; radi pripovedovali o jagnjetu sv. Neže, o mogočni priprošnji sv. mučenca Valentina.

O, prijetno je bilo v družbi Rakovega dedka, in srečni so bili Rakovi mali pri takem varihu in učitelju.

Toda razlika mika! Zato so Rakov dedek svoji mali družbi pripovedovali tudi o drugih rečeh. Vzeli so tuinsem spet nožič v roke pa les in izrezljali so kaj takega, kar ni bilo treba tako natanko delati. Zdaj je priletelet ptiček izpod njihovih rok, zdaj pridirjal konjiček ali prikorakal bradačkozliček.

Kar pocedili so jo Jožek, Lojzek in Marijica izza peči za mizo, kadar so prišli dedek z lipovim okleščkom v hišo in se vsedli k mizi. Kar trenil ni nihče, tako živo so jim gledali pod roke. Pri vsaki zarezi so ugibali, kaj bo prišlo izpod noža.

„Ovca bo,“ se oglasi Marijica.

„Ovca pa že ne bo,“ jo zavrne Jožek, „saj nima nič volne.“ „Kozel bo, bosta videla!“

„Kozel pa tudi ne bo! Ali ima kozel tako dolg rep?“ se zmagovito oglasi Lojzek. „Lej, pa brade tudi nima in (ravno so naredili dedek ušesa mesto rog) rog tudi ne bo imel. Kozel pa že ne bo.“

„Nemara bo pa konj,“ menijo vsi trije. Ko pa posnamejo dedek z ostrim rezalom še vrat ob obeh straneh, tedaj pa reko vsi trije: „Tudi konj ne bo.“

In res tudi konj ni bil, ampak voliček se je naredil iz lipovine.

„Dedek, moj bo,“ se oglasi prvi Jožek.

„Lojzkov bo,“ odvrnejo dedek, „ti imaš že konjiča.“ In bil je Lojzkov, in vsem je bilo prav, saj so dedek rekli tako, in kakor so rekli dedek, tako je bilo vedno vsem prav.

Drugič je dobila Marijica lepo pisano skrinjico z umetnim pokrovom, v katerega so vrezali dedek presveto lme Jezusovo. Zopet drugič so se stavljali celo dopoldne voziček, popoldne pa sta vpregla Jožek svojega šarca, Lojzek pa svojega sivca in naložili so Marijičino skrinjo in so jo vozili ob pomladnem solncu pred hišo semintja. Dedek so se pa gredli na klopici in gledali to veselo vožnjo in se radovali nedolžne otročadi. Pa še pobodril so jo takole: „No, le poigrajte se, le poigrajte se, mali Rakci; saj ko ne bo več dedka, se ne boste več tako brezskrbno.“ *F. G.*

Prijatelja.

Povest. — Spisala Mara.

VI.

Tudi Alfons je bil kmalu izvedel veselo novico. Častital je grofiču o prvi priliki. Veseli so bili vsi, posebno še Gastone. A zgolj sam ni hotel uživati veselja.

Nekega dne, ko se je grofič učil na vrtu, se je približala grofica lahnih korakov. Gastone je dvignil glavo in uzrl pred seboj mamico.

»Ah, mama,« je začel, toda grofica mu je velela, naj se le uči, in Gastone je takoj umolknil, učil se dalje ter bil vesel, da sme ubogati dobro mamico. Ko je grofica videla sinovo pokorščino, je rekla: »Gastone, ob štirih, ko boš prost, pridi nekaj trenutkov v mojo sobo!« Grofič se je uljudno zahvalil mamici ter obljubil, da pride.

Točno ob štirih potrka prav rahlo na vrata grofičine sobane. Na uljudni poziv vstopi tihih korakov. Približa se mamici in reče: »Kakor si velela, mama: prišel sem, in prosim, da mi razodeneš svojo željo!«

Ljubeznive in vdane besede so grofici toli ugajale, da je ljubega Gastona nalahko poljubila in rekla: »Gastone! Signorina Elvira mi je pravila o neki prošnji; ali — da povem bolje — o neki tvoji želji.«

»Dovoli mi, o kateri, mama?« vpraša Gastone veselo.

»O, saj je tebi bolje znano nego meni,« dé smeje se grofica, »le razodeni mi željo!«

Gastone prime mamico za roko, poljubi jo vroče in reče: »Mama, res je, kar je dejala signorina; prosim te, usliši mi prošnjo!«

»Katero?« pretrga grofica, »le povej jo, Gastone!«

»O mama, tebi je moja želja dobro znana. Ali, ker tako želiš in zahtevaš, povem jo. Prosim te, izpolni mi jo!«

»Govori, sinko!«

»Mama — ah, komaj, komaj čakam veselega dne! Najsrečnejši v življenju mojem! Ali bi trpela, da mi ta dan karkoli ogreni mojo srečo, moje veselje?«

»Ljubi Gastone, tisti dan mora biti zate srečen in bo, ako boš le lepo pripravljen, dovolj poučen in ako boš le srčno želel svojega Zveličarja prejeti.«

»Ah, mama! Kdo želi, kdo se raduje tega bolj nego jaz?«

»Verjamem, Gastone, ker poznam nepokvarjeno tvoje srce. Zato pa tudi pravim, da je nemogoča kaka nesreča ta dan.«

»Ne govorim o nesreči — ali vendar utegne priti. Kaj bi to bilo, mama, ne vem povedati. Ali nekaj utegne priti, kar bi mi skalilo veselje najsrečnejšega dne.«

»In kaj bi bilo to? Bodi odkritosrčen, dečko, in ne prikrivaj dobri mamici ničesar!«

Gastone upre svoje oko proseče v grofico, povzdigne ročice in reče:

»Mama, ne od mene — od tebe je odvisno.«

»Od mene?« pretrga grofica. »Kaj je v moji moči, vse bi ti storila.«

»Vse? Vedno si mi privolila, kar je bilo v moj blagor. Zato pa tudi upam, da mi današnje prošnje ne odrečeš.«

»Ako bo le v tvoj blagor.«

»Preudari, mama — in izpolni!«

»Razodeni, Gastone!«

»Mama, Alfons mi je ljub drug, dasi je vrtnarjev sin. Vdana sva drug drugemu, ljubiva se kot brata, in Alfons, oni dobri Alfons, saj veš, vse bi žrtvoval zame in, če bi bilo treba, tudi življenje.«

»Vem, Gastone! Sem prepričana.«

»Torej si prepričana, dobra mamica. Tvoja beseda me je utrdila v sklepu — mi je upanje pomnožila. Mama — ko bi oni dan poleg mene pokleknil Alfons, da tudi on prejme Gospoda in Boga, kakor jaz, prvič v življenju. To bi bila moja želja, mama — edina želja, katera se mi zdi še neizpolnjena za oni dan.«

Grofič je obmolčal in molčala je grofica. Toda za trenutek pretrga grofica usodni molk in reče: »Gastone, meni se vse to zdi neizvedljivo, celo nemogoče.«

Gastone obledi, vendar ne ugovarja.

»Izpregovori, Gastone, in pomisli!«

»Mama, rad se uklonim in ugovarjati nečem. Samo prosim te, povej, zakaj bi bila ta moja želja neizvedljiva?«

»Alfons se ne more za ta prevažni trenutek pripraviti v teh kratkih dneh!«

»Ah, mama,« reče veselo Gastone, »če ni drugega — Alfons se že celo leto pripravlja na to; tudi on bo pristopil prvič v življenju k Gospodovi mizi. Vendar rad bi videl, da bi se to zgodilo v naši kapelici.«

»Torej tako,« reče grofica, »potem je seveda vsaka ovira odstranjena. Gastone, povem vse to očetu grofu — in kakor bo rekel papa. Jutri izveš njegovo voljo.«

Gastonu se čelo razjasni in poln ljubezni se dostojno in pristrčno zahvali dobri mamici ter reče: »Mama, dan prvega svetega obhajila se bo prva moja prošnja dvignila pred prestol ljubega Boga — zate!«

»Hvala, Gastone,« kratko odgovori grofica in doda še: »Ostani le vedno tako dober, Bog te bo blagoslovil.«

Na te besede grofica vstane ter odide k grofu. Gastone pa odhiti do kapelice, kjer se vroče in iskreno dvigne molitvica k Brezmadežni za dobro mamico in — za srečno izpolnitev najsrčnejše želje.

VII.

Veseli dan se je približal. Grofa ni nič bolj veselilo, kakor to, da bo Alfons pristopil z Gastonom k mizi Gospodovi. Tudi Alfons se je veselil. Od onega dne sta bila z Gastonom vsak dan skupaj. — Na predvečer pozove grofica strežkinjo in ji naroči, naj razvije zavojček, katerega je sluga prinesel v predsobo, ter naj položi vse skupaj lepo v škatljico. Strežkinja stori, kakor ji je velela grofica. Ko se je zmračilo, vzame sama grofica škatljico in jo ponese k vrtnarjevi družini. — Lahno potrka ter oddá škatljico, rekoč: „To je za Alfonsa! Jutri pa naj pride ob osmi uri v villo.“ Naglo je grofica izgovorila te besede, voščila še lahko noč ter brzih korakov odhitela po stopnicah navzgor. Tako vrtnarjeva družina ni imela niti prilike, da izreče grofici najkrajšo zahvalo. Ko je grofica odšla, je odprla Alfonsova mamica škatljico in je ostrmela. Krasna, nova obleka in vse potrebno perilo je bilo zloženo v njej. To je imel rabiti prihodnje jutro dobri Alfons. Vsem se je izvil iz srca iskren vzdih ter se dvignil kot vroča molitev pred prestol Vsemogočnega za visokorodno, dobrotno grofovsko obitelji.

Zjutraj navsezgodaj sta vstala prvoobhajanca Gastone in Alfonso. Vesela sta pozdravila jutro, ki jima je imelo donesti toliko srečo. Točno ob osmih je došel Alfons v grofovo stanovanje. Grofica ga je že pričakovala. Ob poldeveti uri sta vstopila v oratorij, kjer sta odložila, kar jima je še težilo vest. Po dokončani sveti izpovedi sta pokleknila pred oltarček ter tako v molitvi utopljeni čakala najsvetejše daritve. Vsi grofovi so bili navzoči. Tudi vrtnar in vrtnarica s Santino so došli. Kolika blaženost je navdajala blago grofico, ko je videla poleg dobrega Alfonsa klečati tudi svojega Gastona. Srce ji je plulo radosti, da jo je komaj, komaj prikrivala.

Toda oni dan ni bil srečen le za grofico in prvoobhajanca, ampak veselili so se ga vsi. Kdor je zjutraj navsezgodaj vstal, je videl hiteti grofico po mestni ulici, samo, brez spremstva, kako se ji je mudilo v jutranjem polmraku do bližnje jezuitske cerkve. Poleg grofiča in Alfonsa je hotela poklekniti tudi ona ta srečni dan, pa tudi Elvira in vrtnarjevi. Vse je bilo veselo v grofovi villi.

Sv. opravilo je bilo dovršeno. Vsi so bili srečni. Kdo najbolj, ni težko uganiti. Le to rečemo, da je bil oni dan najsrečnejši v življenju teh dveh dečkov. Oba sta ta dan molila tudi v gozdni kapelici. Vedro in jasno jima je potekel najlepši dan mladostnih let.

VIII.

Prehitro je minulo veselo poletje. Tužna jesen se je približala. Pelasto-sivi oblaki so se pričeli kazati vedno gostejši. Malokateri dan je bil še lep.

V villa de Fiori je bilo tudi otožno. Gastone se je poslavljaj od svojih dragih. Drugo jutro je imel odpotovati v daljno mesto, kjer naj bi nadaljeval in tudi dovršil študije. Še enkrat ga je poklical grof, priporočil mu marljivost; pozvala ga je tudi dobra grofica in mu govorila z materino ljubeznijo ter mu polagala na srce, naj ne zabi, kar je dobrega videl v očetovski hiši. Prišla je tudi signorina Elvira, pa priporočala grofiču pokorščino; prišli so tudi vrtnarjevi — prišel dobri Alfonso, da se poslovijo od grofiča. Pač težko je bilo Gastonu slovo od domačih in od dobrega vrtnarjevega Alfonsa; težko in bridko, kakor bi bil čutil, da zapušča v tihi villi vso svojo srečo, vse veselje, vse najlepše in najboljše — kar mu je nudilo življenje. Utrujen je legel Gastone k počitku, da si odpočije — toda spati ni mogel skoro nič vso noč. Natihem je močil blazino s solzami in ponavljal v srcu dobre sklepe. Popolnoči je nekoliko zadremal. Vendarle se je proti jutru zbudil pravočasno, ni čakal, da mu velé vstati. Odpravil se je potem ter odhitel.

Hladno septembersko jutro je zasiniło. Noč je zapustila vlažne, mokre sledove. Zadnje zvezdice so ugašale na modrem, že precej mrzlem svodu. Mir je vladal po okolici, spavala so še drevesa, sanjale cvetke; le potoček je tiho mrmral svojo šumljajočo molitvico. Bilo je tiho, toli tiho, da bi se bili skoro slišali močni udarci utripajočega srca — onega, ki se je bližalo gozdni kapelici.

Bil je Gastone. Ogrnjen je bil z italijansko mantilo, ki je bila zelo podobna starorimski toggi. Turška čepica mu je pokrivala lepe lase. Hitro, kakor bi se mu mudilo, je stopal po beli stezici do kapelice, tako, da so njegovi hitri koraki polglasno odmevali po pesku v jutranji polmrak.

Pokleknil je. Vroči vzdihji so se mu izvili iz prs — bil je zelo ginjen. Z gorkimi solzami je priporočal božji Devici sebe in svojo prihodnost. Dolgo, dolgo je molil; molitev mu je rodilo srce in nehala se je v solzah. — Po molitvi dvigne Gastone glavico k Brezmadežni, a glej, tisti hip, — tako se mu je zdelo — ni stal pred njim umetno izdelan kip. Stala je pred njim v vsej divoti ona sama nebeška Deva, s ponižno vanj uprtimi očmi, stala je vsa lepa in krasna. Grofiču se je zdelo, da gleda vso to lepoto v sanjah. Zdelo se mu je, da vidi prikazen, ki domuje v nebeških prostorih; zdelo se mu je, da gleda sliko, ki v istini ne more bivati na zemlji — ampak samo v srcih onih, ki jo časte in ljubijo. Naj bi doživel tudi sto let — nikdar ne bi pozabil te gozdne kapelice in tega jutra. Tako si je dejal Gastone samprisebi, ko se je počasnih korakov in nekoliko zamišljeno vračal domov.

Jutro se je razvilo v lep jesenski dan. Nikjer ni bilo več sledu megle in težkih oblakov. V villi je bilo vse pokoncu. Sluge so letali semtertja, vratar je izpraševal o tem in onem, grofica je priporočevala, grof ukazoval, Alma jokala; toda vse se je vršilo hitro in tiho. Kočija je pridrdralajlahno, kakor po perutih; konji so zacepetali nestrpno in gledali živahno v naravo. — Vstopili so: grof, grofica in Gastone. Še pozdrav Almi in zadnji poklon drugim . . . Sluga zapre vrata, in kočija odhiti iz srečne, tihe ville v mrzli burni svet.

(Dalje.)

Sveti Izidor.

Par voličev gonil pred seboj je
sveti Izidor v zeleno polje,
da zoral bi njivo gospodarju
in jo obsejal s pšenico zlato.

Bele breze stale so ob potu,
sklanjale se druga k drugi,
druga drugi tajno šepetale:
„Glej ga, Izidor — služabnik Božji!“ . . .

Sveti Izidor prišel je v polje,
križ naredil je čez potno čelo,
pa začel je v Bogu znojno delo —
razgrinjale so pred njim se brazde . . .

Pa na vasi zvon se je oglasil —
vabil je k daritvi svete maše —
in od vseh strani je vrelo ljudstvo,
vneto klanjat se Odrešeniku.

Izidor pomišlja, kaj bi storil . . .
„Hlapec Božji prej, ko gospodarjev,“
rekel je in se odpravil k maši,
Bogu je izročil znojno delo . . .

Glej čudesa! Bog z neba poslal je
dvoje angelov v zeleno polje,
in orala sta namesto hlapca
Božjega — svetnika Izidorja.

Prvi gonil je voličke sivčke,
drugi držal za drevo leseno:
Razgrinjale so se črne brazde,
in dišalo je iz mlade zemlje . . .

Ko se Izidor je vrnil v polje,
bila njiva že je doorana . . .
„Kdo dovršil je začeto delo?“ . . .
Ni si znal razrešiti uganke . . .

Marijan.

K nam prihaja vesna . . .

K nam prihaja vesna,
mlada, zlata vesna,
da prinese tratam cvetje,
da prinese ptičkom petje.
Ž njo pa gredo trije angeli:
Prvi v halji zeleni
mlade rožice zasaja,

trato, log in vrt pomlaja.
Drugi z vrčem zlatim
rožico napaja
s srebrno vodicó.
Tretji v zlatem krilu
rožice napaja
s solnčnimi prameni . . .

Bogomil Gorenjko.

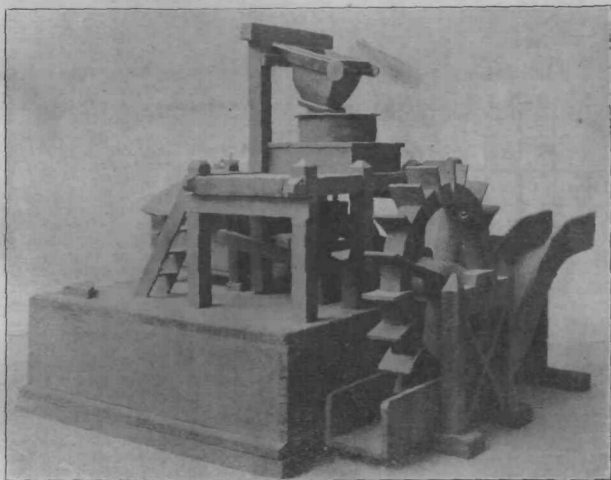

:: LISTJE IN CVETJE ::

Koristna zabava.

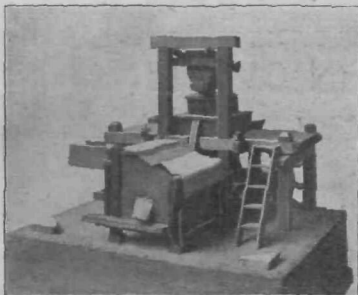
3. Mlin.

Posebno veliko moč ima tok vode; zlasti udarja ta moč s pomnoženo silo, ako voda pada iz višave, in sicer s tem večjo silo, čim globlje pada. Zato se pomnožuje moč vodnega toka s tem, da se voda izpušča iz jeza po daljši strmini, ali se pa kar navpično spušča na reči, ki potrebujejo močnega pritiska. Prekorne naprave imajo v tem svoj početek. Zlasti mlini in žage.

Št. 3.

Jako prijetna zabava se lahko napravi na kraju, kjer blizu domovja teče studenec ali potoček. Naša slika (št. 3. in 4.) podaja vzorec take ponosne igrače. Radi verjamemo, da si vsak otrok ne more in ne zua privoščiti take igrače. Navadno si igralci ob potoku napravijo le to veselje, da spravijo v vrtenje le zunanje kolo z lopaticami, če teče voda pod kolesom, ali pa s korci, če pritaka na kolo. Za celoten mlin je pa treba že večje umetnosti, katere si tukaj niti ne upamo razlagati, ker bi tak opis moral biti preobširen in tudi preveč zamotan za neizkušenega čitatelja. S pomočjo kakega izvedenca: tesarskega, mizarskega in kovaškega mojstra bi se ti pa le posrečil tudi celoten mlin kot izvrstna igrača.

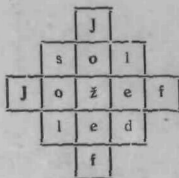

Št. 4.

Poglavitna reč je pri tem: kako vrtilno moč zunanega povprečnega vretena izpremeniti v vrtilno moč pokončnega vretena, na katerem je ob koncu nasajen zgornji mlinski kamen, da se vrti na spodnjem nepremičnem kamenu. Ta posel opravlja posebno kolo z zobovjem ob strani.

Na sliki (št. 3.) vidite še druge potrebne reči: na vrhu je *grod*, to je posoda, v katero se žita nasuje, da potem po koritcu skozi žrelo zgoranjega kamena pada na spodnjega ter se zmelje med obema. Na sliki (št. 4.) vidimo lestvico, po kateri donša mlinar žito v grod, poleg nje pa napravo, kjer se moka izmed kamenov vsiplje v posodo.

Rešitev naloge v 3. številki:

Prav so rešili: Štelcar Josip; sluga kn. sk. pisarne v Mariboru; Svetina Ida, učenka v Pliberku; Petrovčič Srečko, učenec IV. razreda v Ljubljani; Grušnov Ivan iz Dol. Retja pri Laščah; Lassbacher Karel, učenec IV. razr., Lassbacher

Marija, učenka V. razr. v Ljubljani; Muri Mihaela in Albina na Jezerskem; Zacherl Minka, Slavka in Franček, učenci v Ljutomeru; Čadež Terezija, učenka VI. razr. v notranji uršulinski šoli v Ljubljani; Herzog Anica, Velnar Cenica, Seršen Rezika, Repič Pavla, Ritter Pepca, Vraz Slava, Pihlar Anjotka, Krošl Maruška, učenke V. razr. Franc Jožefove dekliške šole v Ljutomeru; Lužar Frida, učenka I. razr vnanje meščanske šole pri čč. uršulinkah v Ljubljani; Močnik Pavla, učenka VII. razr. v Idriji; Rott Mera v Krašnji; Pehani Dorica, Bukovec Tilka, Černe Lenica, Žlindra Tili, Marinko Ljubica, Zajec Olga, Malnerič Marta, Aleš Gorislava, Arko Mary, Chochola Vilna, učenke III. razr. mešč. šole v Smithelu pri Rudolfovem; Lavrini Franc in Medvejšek Konrad, učenca V. razr. v Trbovljah-Vodah; Sadar Vinko, učenec II. razreda v Budanjah; Bende Franc, učenec na c. kr. vadnici v Mariboru; Orožen Marta, učenka

v Kamniku; Novak Pavla, Hauptman Gabriela, Košir Pavla, učenke v Kranjski gori; Dekleva Anica in Ivana, učenki VI. razr. v Lichten-thurnovem zavodu v Ljubljani; Pustišek Mihael v Zdolah na Štaj.; Dogša Josip, Ivanuška Avgust, Novak Tone, Pavličič Franc, Podgorelec Anton, Porekar Anton, Ciril in Vladimir, Ribč Ivan, Sever Anton in Matija, Sešerko Fran, Šterman Ivan, Vtičar Peter, Zadravec Alojzij, Jeremic Franciška, Plavec Katica, Podgorelec Brigita in Tončka, Porekar Angelica, Sever Marija in Kata, Zadravec Marija, učenci in učenke na Humu pri Ormožu; Konrad Jožef in Kolleritsch Jože, učenca pri Sv. Ania Kremsbergu.

Novi listi in knjige.

Marešič Francišek: *Lurški majnik*. Druga izdaja. V Ljubljani 1908. Založila „Katoliška Bukvarna“. Vezana knjiga vešja K 2'20, po pošti K 2'30 in se dobi v „Katoliški Bukvarni“.

Zelo času primerne so te šmarnice, ker so posebej namenjene za Marijin jubilej. Mi-kavno in v lepem jeziku se tu opisujejo prvi lurški dogodki: pričetek in razvoj božje poti, ki so ji v začetku nasprotovala mnoge ovire nasprotnikov, pa so se morale polagoma vse umakniti; opisanih je nakratko tudi več čudežev iz te dobe. Opis je posnet po večji knjigi (I. delu) in razpredeljen na posamezne dni Marijinega meseca. Toplo priporočamo.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripraviteljski dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.